

SZIDIROPULOSZ ARCHIMÉDESZ

ROHANUNK AZ ÖSSZEOMLÁSBA!

MAGYARORSZÁG 1918–1920

Játsszunk el azzal a gondolattal, hogy Tisza István túléli a háború befejezését. Mi történhetett volna akkor? Ő is végignézi – Károlyihoz hasonlóan – Magyarország fokozatos megszállását, végzetes összeomlását? Vagy cselekvésre szánja el magát? Egy Tiszához hasonló politikus nem fegyverzi le a hazatérő katonákat, nem hangzik el a hírhedt mondás („nem akarok többé katonát látni”), Mackensen tábornokot nem adjuk át az antantnak, és végül mindennek betetőzéseként nem engedjük a betörni készülő cseh, román és szerb csapatokat az országba – mert létezik magyar hadsereg! Nem következik be az a katasztrófális tény, hogy az 1919. január 18-án megkezdődött béketárgyalások idejére már ellenséges csapatok veszik körül a magyar földet..., vagyis a tárgyalások idején mi, magyarok lettünk volna továbbra is „birtokon belül”. Ennélfogva a békefeltételek – súlyosságukat tekintve – enyhébbek lettek volna, kisebb lett volna a területvesztés, ami valószínűleg azt jelentette volna, hogy a határ menti színmagyar területek némelyike megmarad. (Ilyen vélemények a szövetségesek körében is jelen voltak.) Ehhez egy olyan politikai személyiségre és garnitúrára lett volna szükség, aki és amely nem az antantnak akar mindenáron megfelelni, hanem minden erejével a nemzeti érdekeket szolgálja: a magyar szabadság oldalára áll. A 8 Órai Ujság egyik vezércikkében megállapítja, hogy Tisza halála óta politikusainknak kedvelt feltevése volt az alábbi sztereotip kérdés: „*Ha Tisza István ma élne...?*” Az 1920-as években minden politikai tábor Tiszára hivatkozik, vele példálózik, még hajdani ellen-

felei is, s mindenki Tisza Istvánnal „igazolja önmagát”. Vagyis Tisza – minden korábbi meghasonlás és ellene elkövetett szellemi és fizikai támadás ellenére – elvitathatatlan tekintéllyé vált. Felteszik a kérdést (1922-ben): minő politikát csinált volna akkor Tisza, ha a bizonytalan és zűrzavaros időkben – 1918 novemberétől 1919 decemberéig – a magyar politikai élet mértékadó szereplője? Ebben az értelemben hívei és ellenfelei egyaránt idézik a nagy halott emlékét, s remélik, Tisza István szelleme meg fog jelenni. Egyelőre azonban „csak hazajáró lelke”, de nem „szelleme” a magyar politikának.¹

„Soha olyan elszánt erővel magyar ember nem harcolt nemzete létérdekeiért, mint ő; soha anya gondosabban nem virrasztott beteg gyermeke ágyánál, mint ahogy Tisza István leste nemzetének minden szívedobbanását. (...) Tisza mint a nemzet ügyének mártírja halt meg

¹ 8 Órai Ujság, 1922. január 4. 1. o.

és vele együtt pusztult oda nemzet, ország, trón, a monarchia és ezer év dicsősége.” – mondta emlékező beszédében Bethlen István miniszterelnök. A magyarok mindenekelőtt független nemzeti életet akarnak élni, a többi mesterségesen létrehozott új államhoz hasonlóan! És mit hoz a jövő? A monarchiát szétdarabolták, történelmi hivatását már nem tölthette be. De hogy idejutott, abban jelentős része volt a Habsburgok kiábrándítóan cinikus nagyhatalmi szerepének. Felelősség terheli természetesen az országot kormányzó erőket,

követi. A háború és a háború utáni béke tartósan megromtatta az európai légkört, nem érvényesült a végelszámolásban a bölcsesség, a mérséklet, a méltányosság (a szeretet), ehelyett a nemzetek egymás iránti gyűlölete, a marakodás, a manipulációk, az ámítások és hazugságok áradata öntötte el a tárgyalóasztalt, Wilson 14 pontjával együtt. Ámítás volt a háborús bűnösséget egyetlen nemzet fejére olvasni; ámítás volt, amit a legyőzötteknek ígértek: hogy írjuk alá, mert majd később kiigazítják a határokat és a kisebbségek jogait betartják

Nem érvényesült a végelszámolásban a bölcsesség, a mérséklet, a méltányosság (a szeretet), ehelyett a marakodás, a manipulációk, az ámítások és hazugságok áradata öntötte el a tárgyalóasztalt

de ebben élen jár a parlamenti és azon kívüli radikális ellenzék és az őket szolgáló liberális sajtó, amihez muníciót a háttérben működő szabadkőműves páholyoktól kapnak.

Trianon után a kérdés így vetődik fel minden felelős tényező előtt: vagy rab nemzet leszünk, más, hatalmas nemzetektől függve (ez 1945-ben következett be), vagy belekényszerülünk a velünk ellenséges kis nemzetekkel együtt egy olyan államalakulatba, amely elsorvasztja a Kárpát-medencei magyarságot... Vagy pedig képesek leszünk saját lábunkra állni, hogy Magyarországot „újból tekintélyes, másoktól tisztelt állammá”, emelkedő nemzetté tegyük.

Az első világháborút lezáró békék – benne a trianoni békediktátum – a romlás felé vitték Európát. Berzeviczy Albert 1926-ban az alábbi jóvendölést teszi: „Az egész európai világ megcsömörlött azoktól a lelkiismeretlen ámításoktól, melyek évek sora óta, soká minden ellentmondást erőszakosan elnémítva, viszik egész Európát a romlás felé, s ezért szomjúhozza már az igazságot.”² Vajon, nem ugyanennek a folyamatnak lehetünk tanúi ma is? Európa ismét a romlás felé halad. (Ez lassan visszavonhatatlan lesz!) Mert Európa a „trianoni utat”

(Millerand-levél); ámítás volt az általános lefegyverzés, mert csak a legyőzötteket fegyverezték le (eredménye az elsőnél is pusztítóbb második világháború lett). Ámítás volt az egész európai világrend, mert ismét a népek közötti gyűlölködés magvait hintették el (eljutva a következő katasztrofális háborúhoz). És ezen ámítások rendszerébe beleillik az a rágalomhadjárat, amely más eszközökkel és módszerekkel ma is folyik Magyarország ellen. Mintha Európa és a világ demokráciáit a kis Magyarország fenyegetné. Éppen ma, a mostani európai folyamatok és fejlemények fényében igazolódik be Tisza István igazsága. Akkor Tisza Istvánnal a magyar nemzeti gondolat is elbukott. Mert nem jött létre a nemzeti egység 1918-19-ben (sem).

A Nagy Háború győztesei becsapták a kis nemzeteket, mert egy olyan liberális Európát hirdettek meg, ahol csak az érvényesülhet, aki a szélsőségesen liberális ideológiát és a szélsőséges liberális megoldásokat fogadja el. Aki a keresztény nemzeti vonalra tér, illetve azt őrizné, aki nemzetállamban gondolkodik, azt félreállítják, a „kulturált” európai nemzetek sorából kiiktatják. (Pedig éppen a független nemzetállamok létrejöttét hirdette akkoriban Európa.) Retorikai eszkö-

² Bethlen István gróf ünnepi beszéde a Tisza-émlékszerleg-lakomán 1926. április 22-én. Tisza-Évkönyv 1926–1927. Az Országos Tisza István Emlékbizottság megbízásából szerk. Nagy Miklós, 23., 27-28. o.

zük: a nacionalizmus, a fasizmus és az antiszemitizmus vádja. Miként a Trianon előtti évtizedekben, a balliberális világ ma is ezekkel a módszerekkel próbálja belekényszeríteni saját zubbonyába a renitens országokat és politikusokat. A „legmagasabb” gazdasági érdekektől vezérelve.

Európa közvéleménye tájékozatlan volt a világháború kitörésének körülményeivel, az 1914. június-júliusi eseményekkel kapcsolatban. Azt gondolták, hogy Ferenc Ferdinánd trónörökös meggyilkolását követően a Monarchia és Szerbia között kirobbant konfliktus helyi jellegű marad és rövid idő alatt békés úton megoldódik. A korabeli francia lapokban még a július 23-ai, Szerbiának küldött hadüzenet is csekély helyet foglalt el. Mindez azt a feltételezést támasztja alá, hogy a hadüzenetet nem a nagy háború előjeleként értelmezték – csak miután Oroszország július 29–30-án teljes mozgósítást rendelt el, vált elkerülhetetlenné a konfliktus. Közben folyt a propaganda Németország ellen, akit a franciák egyre gyűlöltebbé akartak tenni, az osztrák külpolitika vezetőivel sem tartottak őszinte kapcsolatot, a magyarokat pedig „*úgy állították be, mint háborúra szomjazó vad, kötekedő népet*” (Kuncz Aladár). A francia sajtó Magyarországot a háború fő okozójának állította be, Tisza grófot pedig II. Vilmos legfőbb cinkosának. A franciák érdeke: meggyőzni a közvéleményt, hogy a németek mellett a magyarok az igazi imperialista agresszorok. Magyarországot tudatosan belesodorták a végzetébe: ha kitart Németország mellett, megmarad a becsülete, de sorsa megpecsételődik. Akár győz, akár veszít, jóra nem számíthat. (Románia a becsületét elveszítette – szövetségi hűségét sosem tartotta meg –, ámde helyette mindent megnyert.) Magyarország becsülete megmaradt legalább, de nem ment sokra vele, mert a világ számára ez nem (volt) érték. Magyarország elszigetelődött, s csak a két háború közötti időszakban tudott ebből az elszigeteltségből nagy nehezen kikerülni

A magyarok egy olyan Ausztria mellett is végig kitartottak, melynek nemzetiségei felléptek országunk ellen, majd az osztrákok maguk is ellenségesen viselkedtek a mellettük kitartó magyarokkal. A magyarságnak ez az áldozatvállalása hiábavalónak bizonyult. (A mai liberális osztrák és európai politika mindezt utólag is igazolja.)

Wilson elnök 1917. április 6-án bejelentette: az Amerikai Egyesült Államok belép a háborúba „a nyugati civilizáció és a demokrácia védelmében”. Az USA erélyessége és katonai potenciálja megváltoztatta a háború menetét. Wilson elnöknek a világ népeihez intézett felhívása mindenkit bizakodóvá tett, nem csak a magyar politikusokat (magát Tiszát is). Érdemtelenül! Mert az egész wilsonizmus hamis volt, s mert a győzők nem törekedtek méltányos békeszerzésre. Az USA belépésével csak a hadviselők száma gyarapodott, megnyújtotta a háború borzalmait s eldöntötte a háború sorsát. Wilson békeígéretei a forradalmakat sietteték és a lelki összeomlást, mert „*egyszerűen csalogatásnak, szédítésnek bizonyultak s nem voltak egyebek (...), mint a győzelmesen elővonuló antant-hadseregnek szellemi tankjai*” (Kunz Aladár.) Ez az etikátlan magatartás (mert illúziókat gerjesztett, főleg a magyarokban) félrevezette a magyar ügyet képviselő párizsi delegációt is.

Az európai műveltség, az európai kultúra örökösei gyászosan leszerpeltek humanizmusból. Ez a magatartás napjainkban teljes létjogosultságot kapott: Európa többé nem az, ami a Nagy Háború előtt volt. A demokrata Európa ma már csupán ábránd. Európa humanizmusból és demokráciából megbukott. A franciák magatartásán látszott ez legélesebben (a trianoni tárgyalásokon is): a végletekig elszántak voltak ellenségekkel, főleg Németországgal és Magyarországgal szemben. „*Gyűlöletük minden korlátot áttört*” – írja Kuncz Aladár. A francia elnökről szólván is érdekes megállapításokat tesz az író. Clemenceau szelleme járta be Európát, ahol a nagy szövetségesek szinte minden kérést, követelést teljesítettek, amely román, cseh és szerb részről érkezett hozzájuk. Olyan békét konstruáltak, amely elsősorban a francia gloire-t erősítette, emelte még magasabbra. Így teremtették meg Csehszlovákiát, Jugoszláviát és Nagy-Romániát, melyet a „humanizmus hatalmas tettének” hirdettek. Mindez alapvetően sértette Magyarország szuverenitását. Hogyan jellemzi Kuncz Aladár – aki mellel a francia kultúra nagy rajongója, a francia szellem híve volt sokáig – Clemenceau-t? „Szemünkben ez az aggastyán a vak gyűlöletnek, a vérengző vágnak megtestesülése volt, aki szív és lélek nélkül csak a bosszú és pusztítás művének él.”³ Bölcs dolog volt-e nemzetek, emberek milliói feletti korlátlan rendelkezést egy olyan emberre

³ Berzeviczy Albert, az Országos Tisza István-Emlékbizottság és a Tisza István-Társaskör elnökének beszéde 1926. október 31-iki Tisza-émlékünnepélyen. Tisza-Évkönyv 1926–1927, 31–32. o.

(Clemenceau-ra), oly grémiumra (Négyek Tanácsára) bízni, melynek tagjai befolyásoltattak olyan politikai figurák (Masaryk, Benes, Pasic, Bratianu...) által, akik kizárólag saját önző érdekeiket nézték, s nem törődtek azzal, hogy mi történik azon milliókkal, akiket erőszakkal elszakítanak otthonaiktól, azáltal, hogy önkényesen húzták meg az országhatárokat. Tényleg úgy gondolták ezek a „humanisták”, hogy a jog maga az antant és Franciaország, a bűnt pedig kizárólag Németország és Magyarország képviseli? (A Habsburg Birodalomból szocialistává vedlett Ausztriához kegyesek voltak a győztesek, ezért az elveszített tartományokért kárpótolták Nyugat-Magyarországgal, a Burgenlandnak keresztelt tartománnyal.)

A világháborút követően kitört forradalmak, köztük is elsősorban a magyar 1918-as, ún. őszi forradalom, majd az 1919-es kommunista diktatúra illúziót keltettek az emberekben: el akarták hitetni velük, hogyha kikiáltják a forradalmat, ha megölik Tisza Istvánt, a „háború fő okozóját”, és az akkori Európának tetsző kormányformát hoznak létre, akkor már nem őket terhelik a múlt bűnei, és talán nem állítják Magyarországot a vádlottak padjára Versailles-ban. Ennek az illúzióknak katasztrofális eredménye lett: minden oldalról ellenséges csapatok törtek az országba. Magyarország még a versailles-i tárgyalások befejezése előtt elveszítette integritását és függetlenségét!

Vajon a két forradalom (1918-ban és 19-ben) milyen szerepet játszott a döntések meghozatalában? A padovai fegyverszünet (1918. nov. 3.) után a magyar csapatok fegyverkezten (fegyvereikkel együtt) érkeztek vissza Magyarországra. Olyan erőt képviseltek, mellyel sikerrel vehették volna fel a harcot a minden oldalról betörő ellenséggel szemben. Mielőtt hazaérkeznének az olasz harcterről, Ausztriában a helyi hatóságok többször is le akarják fegyverezni őket, a magyar katonák azonban nem hajlandók megválni fegyvereiktől. S aztán megérkeznek a katonavonatok az itthoni vasútállomásokra. És mi történik? A Károlyi Mihály-vezette kormány utasítására elveszik tőlük a fegyvereiket, letépi rangjelzéseiket. Pedig a hazaérkező katonák emberibb fogadtatást vártak. *„Mindezek helyett forradalom várta itthon őket, a legcsábítóbb jelszóval, hogy 'nem akarok többé katonát látni'. Biztatásra dobták el a fegyvert, itthoni vezérek lázították fel őket*

*az igénytelenség ellen, ők fújták meg a riadót a rombolásra, és a világbékét ígérték nekik, pedig a volt katonák kevesebbel is beérték volna. Senki se használta föl nálunk a béke és a jövő érdekében a frontoktól megszábadult emberek szerénységét... Nem hitték el, hogy legyőztek bennünket. Azt hitték, hogy a béke győzött.”*⁴

A területi integritásról egyes történészek azt állítják, Kun Béla soha nem gondolta azt, hogy Erdélyről le kell mondanunk. Ez az állítás természetesen a tények tudatos meghamisítása. Kun Béla és Garbai Sándor ugyanis a Vix-jegyzék (1919. márc. 20.) után kijelentették, hogy „a magyarországi tanácsköztársaság nem a területi integritás elvének alapján áll, de a területi kérdéseknek az imperialista hódítás alapján való megoldását ellenzi”. Ez a kijelentés elsősorban a győztes szövetséges hatalmaknak szólt, remélvén, hogy meghívják a tanácskormányt a trianoni tárgyalóasztalhoz. És hogyan gondolkodik erről a kérdéstről gróf Károlyi Mihály? Idézzünk a Népszava egyik vezércikkéből egy igen érdekes Károlyi-megállapítást: *„Ha Magyarország részei között nincsenek vámhatárok, akkor a magyar gazdasági élet jövője szempontjából mindegy, hogy Erdély bányái, Észak-Magyarország gyárai olyan vidéken vannak-e, amelyen a közigazgatás magyar vagy román vagy szlovák nyelven folyik. Gazdasági életünket csak akkor fenyegeti veszély, ha Magyarország egyes részeit vámhatárokkal vágják el tőlünk. (...) A területi integritás elve, amely gazdasági egységet jelent, csak addig érvényes a számunkra, amíg nem jön összeütközésbe az örendelkező joggal.”*⁵ Károlyi a fenti vezércikkben felvázolta „az egyedüli lehetséges külpolitikát”. Azt írja, hogy Magyarország csak úgy boldogulhat, ha olyan társadalmi rend bontakozik ki (értsd alatta a szocializmust) Európa-szerte, ahol a régi országhatároknak nem lesz jelentőségük. Európának vagy száz évet kellett erre várnia, de ma sem érzi azt a magyar, hogy a Tatra fái vagy a Felvidék gyárai ugyanúgy a magyaroké is, mint a szlovákoké. Amikor 1919-ben Károlyi lelki határokról beszél, bele sem gondol abba (ahhoz némi politikai látásmódra lenne szükség, nem elég az ambíció!), hogy kiszolgáltatott helyzetbe kerül a Kárpát-medencei magyarság nagyobbik része. Károlyi Mihály felfogása arról, hogy a határoknak csak ott van jelentőségük, ahol vámhatárok vannak, „ahol a határok a politikai elnyomás határait jelentik” – teljes naivitás és ab-

⁴ Kuncz Aladár: Fekete kolostor. Feljegyzések a francia internáltságából. Propaganda kiadás, Budapest, Athenaeum, [1931], 44. o.

⁵ Papp Jenő: A mai Magyarország erkölcsrajza. Korunk kritikája 1918–1933. Budapest, Káldor K., 1934., 14–15. o.

szurditás. Ez utóbbi állítása összecseng a tanácskormány felfogásával. A területi integritás elvét, annak működését leszűkíti egy gazdasági egységre. A világ, benne Európa, a mai napig nem jutott olyan erkölcsi magaslatra, ahol az egymásra utalt népek problémáit – benne a területi kérdéseket – az együttműködés, az egymás megértése elvének figyelembevételével oldaná meg.

A nemzeti szuverenitás szempontjából alapvető kérdés: volt-e része Károlynak és a Kun Béla vezetett terrorállamnak abban, hogy a magyarok nélkül határozták meg az új határokat? A válasz egyértelmű: Igen! Az

tett az ország megmentéséért, sőt! Elegendő a hadsereg felosztatását érvelni felhozni. Ezt ő maga is érezte, mert 1919 januárjában megbízta Stromfeld Aurélt, hogy szervezze meg a honvédelmet. Ez több szempontból is késedelmes lépés volt. A románok ekkor már Erdélyben voltak, s védelem hiányában megállíthatatlannak tűnt előrenyomulásuk Budapest irányába (ez be is következett). Rövid kormányzati működése alatt Károlyi Mihály többet ártott a magyar ügynek, mint amilyen hasznot hozott a demokratikusnak mondott működése.

Károlyi Mihály felfogása arról, hogy a határoknak csak ott van jelentőségük, ahol vámhatárok vannak, „ahol a határok a politikai elnyomás határait jelentik” – teljes naivitás és abszurditás

még érthető, hogy a lakossággal szemben véres terrort alkalmazó tanácskormányt nem hívták meg Versaillesba. No de a béketárgyalások, benne a Nagy Trianonkastélyban zajlóak már 1919. január 18-án megkezdődtek! Ekkor Magyarországon (nép)köztársaság volt, s a békét hirdető és a szövetséges hatalmak kedvében járó, a barátságukat elnyerni óhajtó Károlyi Mihály volt az elnök. Ő sem volt számukra szalonképes, tárgyalóképes? Ha őt meghívják – aki az integritás alapján állt –, talán elkerülhette volna Magyarország a vörösteror uralmát. A győzteseknek ebben is nagy a felelősségük, s abban is, hogy ártatlan emberek százait végezte ki a tanácskormány, csak azért, mert nem óhajtották a vörösök uralmát. Miért nem volt tényező Károlyi Mihály a szövetségeseknek? Ő minden politikai lépésére nagyon vigyázott. Arra is képes volt (bizonyítandó lojalitását az antanttal), hogy támogassa – a vasútvonalak rendelkezésre bocsátásával – az akkor még magyar fennhatóságú Gyulafehérvárra siető románokat abban, hogy kikiáltásuk 1918. december 1-jén Erdély Romániához csatolását.

A győzteseket az ilyen lépések sem győzték meg arról, hogy Károlyi az ő emberük?

Sajnos, azt is le kell szögezni: Károlyi Mihály nem volt Masaryk-képességű politikus. Károlyi nem sokat

Thomas G. Masaryk viszont mindent megmozgatott célja elérése, Csehszlovákia létrehozása érdekében. A háború ideje alatt bejárta szinte az egész világot: Franciaországban, Angliában hirdette a csehszlovák ügy fontosságát, propagandairodákat állított fel (Párizs volt a központjuk), tömegesen adott ki propagandafüzeteiket Franciaországban, Angliában, az USA-ban, a legmagasabb szinten tárgyalt államfőkkel, politikusokkal, katonai vezetőkkel. Elment a polgárháborús Oroszországba, hogy hazahozza a cseh légiót (Vlagyivosztkon keresztül haza is hozta). Végiglátogatta az USA fontosabb városait, régi személyes ismeretségeit felújította, összeköttetésbe került befolyásos újságírókkal, publicistákkal. Számos klubot, egyesületet látogatott meg, több politikai irányzat képviselőivel találkozott, parlamenti képviselőkkel, szenátorokkal, a szenátus külügyi bizottságának elnökével, a kormány tagjaival, minisztériumok hivatalnokaival. És felolvasásokat tartott Európában és Amerikában. Mindenki fogadta őt. Megismerkedett Wilson elnökkel és a hírhedt House ezredessel.⁶ És később, a „béketárgyalások” idején óriási előnyt biztosított a csehszlovák ügynek, hogy Masaryk kapcsolatban állt a tárgyalások előkészítő bizottságával. Sőt, a bizottság elnöke számára emlékiratot és más egyéb anyagokat készített. Összeköttetésben állt

⁶ Népszava 1919. január 2.

minden fontos amerikai intézménnyel és szervezettel, bankok vezéreivel, pénzügyi körökkel. Felkereste a chicagói és a Harvard Egyetemet, elnökökkel, történészekkel tárgyalt. Természetesen az amerikai zsidóság is nagy erkölcsi és anyagi támogatásban részesítette Masarykot, többek között a New York-i cionisták. Masaryk propagandakörútjai sikeresek voltak, hiszen kormányzati tényezőket, politikai személyiségeket sikerült a csehszlovák ügynek megnyernie. A sajtót is – amely az amerikai zsidóság befolyása alatt állt – maga mellé állította, s természetesen a francia, angol, olasz, japán, belga, orosz stb. követségeket is. Mindezt Masaryk „demokratikus propagandának” nevezte, nem zavartatva magát, hogy a hamisítások és hazugságok áradatát zúdította partnereire. Hatalmas munkát végzett, melynek eredménye: 1918 tavaszára sikerült meggyőznie a győztes államokat arról, hogy a háború fő célja Közép- és Kelet-Európa politikai helyzetének gyökeres megváltoztatása, az ő szavaival: az „elnyomott nemzetek felszabadítása”.⁷ A csehek tehát a maguk útját járták, következetesen.

A magyarok azonban – mint oly sokszor – nem a maguk útját járták, hanem másokét.

És a nemzet „rohant” a forradalmak útján a nagy katasztrófa felé.

Thomas G. Masaryk

KÖZTÁRSASÁGUNK KELETKEZÉSE

(részletek)

„Általánosan szólva: függetlenségünk Ausztria-Magyarország bukásából és a világ-égésből keletkezett; a szövetségesek legyőzték Németországot és Ausztriát s ezzel kiküzdötték és lehetővé tették felszabadulásunkat. A béketárgyaláson a győztes szövetségesek szabályozták Nyugat- és Közép-Európa új rendjét, a béketárgyaláson kezdettől részt vettünk s aláírtuk a békeszerződést, mivel a szövetségesek már a háború alatt felvettek minket a küzdő és számottevő nemzetek aeropágjába. A szövetségesek elismerték és elfogadták politikai- és szabadságprogramunkat. (...)

Függetlenségünket az Ausztria elleni ellenállással és forradalommal vívtuk ki. (...) E forradalom mégis igen különös volt. Fegyveres formában nem honi földön harcoltunk érte, hanem határainkon túl, idegen területen.

*

Mennyit türelmetlenkedtem pl., ha a szövetséges hadseregek nem győztek elég gyorsan, és mégis a hosszú háborúnak köszönhetjük, hogy propagandánk útján ismertek lettünk s hogy hadseregünkkel részt vehettünk a háborúban! Ha a szövetségesek gyorsan győznek, függetlenségünket ki nem vívhattuk volna s Ausztria valamely formában megmarad.”

Thomas G. Masaryk: A világforradalom. Emlékek, gondolatok 1914–1918. „Orbis” Kiadóvállalat Praha, 1928. 491. o., 425. o.

⁷ Edward Mandell House amerikai politikus, diplomata. Részt vett a wilsoni pontok kidolgozásában. A Népszövetség támogatója volt.